

Museum in de kijker

Sportimonium publiek toegankelijk

Erik De Vroede

Het Sportimonium, een museum over sport, heeft na een lange zoektocht naar een geschikte locatie uiteindelijk onderdak gevonden in het strandgebouw van het Bloso-domein te Hofstade. Het bijzondere gebouw, ontworpen door Maxime Wijnants in 1937, is een pareltje van de architectuur uit het interbellum. Opmerkelijk is dat het - behoudens twee later toegevoegde delen - volledig in hout is opgetrokken. Het gebouw in zijn geheel doet zeer sober aan en is met zin voor detail afgewerkt.

Dat nu precies het Strandgebouw te Hofstade een dergelijk museum onderdak biedt, is meer dan een gelukkige samenloop van omstandigheden, gezien de belangrijke rol van het domein in de verbreding van sport van de elite naar het gewone volk. Bovendien past de nieuwe functie in de herwaarderingsplannen van Bloso voor het ganse domein.

In het introductieverhaal bij het begin en nadien in de vaste tentoonstelling is het belang van het domein, met inbegrip van het strandge-

Een eeuw fietsen: een safety-bike (ca. 1900), wedstrijd-fiets van Rik Van Steenberghe (1949) en een hypermoderne fiets (2004) uit de fabriek van Eddy Merckx
©Sportmuseum Vlaanderen.

Van elitaire sport naar sport
voor allen ©Sportmuseum
Vlaanderen.

bouw, in het scenario opgenomen en wordt tevens de vroegere functie ervan geëvoceerd.

Na jaren voorbereiding heeft het Sportimonium op 7 mei ll. officieel zijn deuren geopend. Authentieke sportattributen, prachtige affiches, sprekende sportbeelden vertellen er het boeiende verhaal van de sport. De tentoonstelling besteedt ook aandacht aan emotionele momenten uit het sportverleden en confronteert ze met de sportactualiteit.

De tentoonstelling

De collectie van het museum bestaat uit uiteenlopende voorwerpen die als representatief en relevant worden beschouwd voor de sportontwikkeling in Vlaanderen in zijn nationale en internationale context. Ze omvat zowel getuigenissen die rechtstreeks verband houden met de sportbeoefening zoals sportmateriaal, sportkledij, trofeeën, affiches, documenten en audiovisueel materiaal (foto's, films, geluids-

Zicht op het bezoekerscentrum
Sportmuseum Vlaanderen.

fragmenten), als waardevolle sportgerelateerde objecten zoals etsen, schilderijen en beeldhouwwerken. De oudste stukken gaan terug tot de achttiende eeuw. Het grootste deel van de collectie bestaat uit objecten uit de negentiende en twintigste eeuw zoals een hoge-bi uit 1880 en diverse sportaffiches uit de belle époque. Hedendaagse blikvangers zijn dan weer de keepershandschoenen van Jean-Marie Pfaff, de slede waarmee Dixie Dansercoer Antarctica doorkruiste, de crossmotor van Joël Smets, een hypermoderne racefiets 'Eddy Merckx', de spikes van Kim Gevaert, de pistefiets van Poeske Scherens enz.

De permanente tentoonstelling is opgebouwd in het zogenaamde 'schip', de vroegere kleedcabines van het strandgebouw. Een deel ervan is intact gehouden om de bezoeker de oorspronkelijk inrichting en functie van het gebouw te laten kennen. In de tentoonstelling zelf staat de ontwikkeling van de sport als maatschappelijk fenomeen centraal. Om het verhaal van de sport op een boeiende en eigentijdse manier aan het brede publiek te vertellen, is de tentoonstelling opgesplitst in een achttal presentaties. Elk van deze presentaties vertrekt vanuit een moderne kijk op sport, die nauw aansluit bij de sportbeleving van de bezoeker.

1. Van exclusief tijdverdrif tot 'sport voor allen'

In dit onderdeel wordt het ontstaan en de ontwikkeling van de moderne sport geschetst, die op het einde van de negentiende eeuw een voorrecht was van de elite. Langzaamaan vindt sport ingang en via onder meer de acties 'sport voor allen' geraken brede lagen van de bevolking aan het sporten.

2. Voor lichaam en geest

Hier wordt vooral ingegaan op het ontstaan en de ontwikkeling van turnen en gymnastiek als hoekstenen van de lichamelijke opvoeding op school. Een belangrijk onderdeel is ook het turnen in de verenigingen die in de tweede helft van de negentiende eeuw in groten getale worden opgericht.

Wedstrijduitrusting van Stefan Everts naast de crossmotor van Joël Smets ©Sportmuseum Vlaanderen.

Kaatsvarianten. Onder: tamburello (Italië); links: bracciale (Italië); boven: kaatsen (België); rechts: pelota de viento (Ecuador)
©Sportmuseum Vlaanderen.

3. Perfect body (sport als lichaamscultuur)

Rust roest en bewegingsarmoede leidt tot moderne kwalen. Sinds we dit beseffen, trekken we massaal onze joggingschoenen aan, duiken we met zijn allen het zwembad in of bezoeken we steeds vaker het fitnesscentrum. De geschiedenis van de zorg om het perfecte lijf begint bij de thermen en kuuroorden en eindigt in het moderne fitnesscentrum.

4. Sport? Show! (sport als spektakel en als feest)

De sportwereld is een showtoneel met atleten in de hoofdrol. Mega-evenementen, moderne stadia, populaire sportsterren en vooral de media brengen miljarden mensen in vervoering. Naar sport kijken is dan ook een van de belangrijkste vormen van entertainment geworden.

5. Citius, altius, fortius

Wie sport zegt, denkt ook aan winnen, bekercups, medailles, trofeeën, records, kampioenen en helden. De grote atleten worden door het publiek en de media bejubeld als halfgoden. Om die heldenrol te verdienen moeten sportlui echter voortdurend hun grenzen verleggen: steeds hoger, sneller, krachtiger.

6. Stilstaan bij bewegen

Ook al is aangeboren talent in topsport de grootste succesfactor, in de race naar goud zijn wetenschap en technologie belangrijke hulpmiddelen geworden. Hoe werkt een bewegend lichaam en hoe kan de wetenschap dit lichaam nog beter laten werken? In dit deel van de tentoonstelling wordt de evolutie van de trainingmethoden, het sportmateriaal, de kledij, ... onder de loep genomen.

7. Sport zonder grenzen (sport als avontuur)

De evolutie van het toerisme en de vlucht uit het dagelijkse leven drijven de mens steeds meer over de grenzen van het gewone sportterrein op zoek naar nieuwe uitdagingen. Natuursporten als mountainbike, zeilen, surfen, kanovaren, skiën of bergbeklimmen zijn dan ook meer dan ooit in trek. Sommigen gaan verder en gaan benji-springen, raften, kitesurfen.

8. De Assepoesters van de sport

Naast de internationaal erkende wedstrijdsporten zijn er nog talrijke sport- en spelvormen, die onbekend bleven, omdat ze uitsluitend in een bepaalde regio voorkomen en overschaduwd zijn door de moderne vormen van sport. In het museum wordt een overzicht gegeven van de talrijke volkssporten die Vlaanderen nog rijk is. In sommige gevallen zijn ze de voorloper van een moderne sport. Er wordt ook een overzicht gegeven van traditionele volkssporten wereldwijd.

Alvorens de tentoonstelling binnen te gaan wordt de bezoeker langs de tijdlijn van de sport geloodst, een heuse tijdrit die start in het oude Egypte en eindigt in 2004. De belangrijkste stappen in de ontwikkeling van de sport worden er gekoppeld aan de grote feiten van de maatschappelijke evolutie.

Niet alleen een museum

Het Sportimonium is meer dan een museum. In de audiovisuele ruimte wordt de bezoeker klaargestoomd voor de tentoonstelling. De introductiefilm geeft in vogelvlucht een overzicht van de sport in ons land. Vertrekkend omstreeks 1900 en via de Olympische Spelen van Antwerpen in 1920 en die van Berlijn in 1936 worden de krachtlijnen

geschetst. In die terugblik is ook het ontstaan en de betekenis van het domein te Hofstade opgenomen. Het verhaal eindigt in het Sportimonium waar de materiële en soms immateriële getuigenissen van dit sportverleden voorgesteld worden. In het bezoekerscentrum kan men terecht voor informatie over sport en toerisme in Vlaanderen. De infozuilen in het bezoekerscentrum nemen de bezoeker mee naar alle uithoeken van Vlaanderen op zoek naar streekeigen sporten, historische sportgebouwen, bekende en minder bekende sportklassiekers. Maar ook informatie over actief sporttoerisme is voorhanden met bijvoorbeeld brochures over de belangrijkste fiets- en wandelroutes. Ook voor algemeen toeristische gegevens uit de regio kan men er terecht. In de museumwinkel kan de bezoeker zich de diverse Sportimonium-publicaties aanschaffen en binnenkort eveneens de recente sportliteratuur. Ook spelmateriaal voor volkssporten is verkrijgbaar in de museumwinkel evenals diverse aandenkens.

Op het moment van de opening van het Sportimonium was de volkssporttuin nog niet beschikbaar. Dat zal binnen afzienbare tijd wel het geval zijn. Die zal ruim 2200 m² groot zijn en een staalkaart bieden van de traditionele sporten in Vlaanderen. Zo zal de bezoeker er onder andere kunnen beugelen, steltlopen, mastklimmen, schieten op de liggende wip, kegelen, krulbollen, struifwerpen. Zo kan het publiek actief kennis maken met dit weinig bekend en levend stuk sporterfgoed.

Momenteel wordt - in samenwerking met het architectenbureau Atelier De Bondt, dat ook de eerste fase uittekende - de volgende verbouwingsfase voorbereid. Die voorziet in een kijkdepot, een museumdepot, de Olympische straat, het Sportlabo, het sportcafé, een vergaderzaal en de ruimte voor wisseltentoonstellingen. Wanneer ook de uitleendienst van (volks)sportmateriaal en het Archief en Documentatiecentrum voor Bewegingscultuur naar Hofstade verhuisd zullen zijn, wordt het Sportimonium volledig operationeel. Belangrijk is dat het Sportimonium in het Bloso-domein gelegen is. Het domein biedt veel recreatiemogelijkheden die perfect te combineren zijn met een bezoek aan het museum. Bovendien organiseert Bloso zelf diverse sportactiviteiten. In zo'n programma kan ook een museumbezoek ingepast worden.

Het Sportimonium is het resultaat van een brede samenwerking. Het project wordt geschraagd door de vzw Sportmuseum Vlaanderen en de vzw Vlaamse Volkssportcentrale. Voor de realisatie waren echter verschillende stevige partners nodig, met name de Vlaamse Gemeenschap (Monumenten & Landschappen, de Afdeling Jeugd en Sport en de Afdeling Beeldende Kunst en Musea), de provincie Vlaams-Brabant, Toerisme Vlaanderen, de K.U.Leuven, het Bloso, de

Slagbalspelen wereldwijd: (vlnr)
hurling (Ierland), palin (Chili) en
purépecha (Mexico)
© Sportmuseum Vlaanderen.

UGent, de V.U.B. en de gemeente Zemst-Hofstade. De complexe restauratie en de verbouwingswerken, om het gebouw aan zijn nieuwe functie aan te passen, werden deskundig uitgevoerd door de Antwerpse bouwfirmas Ibens N.V. Voor de plannen en de begeleiding van de bouwwerken tekende het architectenbureau Atelier De Bondt N.V., eveneens uit Antwerpen.

Het museum is alle dagen open van 10.00 tot 17.00 uur en zondag van 11.00 tot 17.00 uur. Gesloten op zaterdag. Voor alle praktische gegevens zoals toegangsprijzen en routebeschrijving kun je terecht op de website www.sportimonium.be.